

رهنگفهدانا خيالي د هوزانين مونهيد تهبيي دا ديوانا بهر و ناگر وهكو نمونه

¹عہلی سعید سلیم

^{۳۱} پسا زمانی کوردی، کولیا پورهردا بنیات، زانکویا زاخو

نووسری په یو هندیکار: عہلی سعید سلیم¹

پوخته

نهمیبات ب هر ژانر مکی خوقه پیدقی ب کومامهکا رهگمزانه، هر بهر هممکی نهمی هبیت کومهکا رهگمزان بهشدار پیکهینانا نهمی دهقی نهمی دکمن. خیال مینا رهگمزمک سمر مکی بهر هممین نهمی رولهکی سمر مکی د ناکرنا نهمی بهر همماندا دبینیت تایبیت شعری. خیال وکو نالافهکی بزونه ربه شاعری دهیت؛ چونکه، شاعر ب ریکا خیالهکا کویر دشیت بهر هممی نافرینیت و پهیما خو یا سمر مکی بابیتی ژي گههینیت. خیال نهمی ژبو شاعری خیالهکا جوداتره ژي خیالا ناسایی؛ شاعر وکو کسهکی جفاکی دناقا سمر دم و جفاکیا دژیت، شاعر بابیتی خو ژ جفاکی و مردگری، بهلی بهر هممینانا نهمی بابیتی شاعر ریکا وینمین هونری و خیالا خو نهمی نهمی بابیتی د نافرینیت.

شپوارژ نهمی نهمی بهر هممی یا شاعر مکی ژ شاعر مکی دیتر جوداتر، خیالا نفسری و یا نهمی نهمی رولی جیوازی شپوارژ شاعران دبینیت. نفسر ل گومری خیالا خو سمر دم مری دگل هر بهر هممینا دکمت، دمی کو نهمی بابیتی دنفیست خیالین جواو جودر دمبارمی بابیتی بو دهین، نهمی خیاله د بهر هممین نهمی رهنگفهدمت. نهمی فکولین ل ژیر نافرینیت (رهنگفهدانا خیالی د هوزانین مونهيد تهبيي دا ديوانا بهر و ناگر) وکو نمونه. نارمانج ژ نهمی فکولین نهمی کو تیشکی بیخینه ل سمر نهمی جوره خیالان بین کو دناقا دیوانا (بهروناگر) دا دهینه دیتن، هر و هسا گرنگیا نهمی چند د نهمی چند دایه کو نفیسر تا چ راده مفا ژ خیالی و مرگری و چ جوره خیال بکار هینایتیه. رهنگه بهیته گریمانهرن کو گلهک جورین خیالی نههینه دیتن یان بیته جی پر سیر ژ کو جور ژ تیکهلیک دناقا هوزاناندا بهینه دیتن.

نهمی فکولین ل ژیر ریبازا (وهمفی-شروقهکاری) هاتیه نهمی هاتیه نهمی فکولین ژ پشیمکی، دوو پشکان، نهمی لیستیا ژیدمران پیکهینیت. د پشکا نهمی: باسی خیالی ژ لای زار فیه و پناسهکرنا خیالی هاتیهکر، هر و هسا باسی خیالی ب گشتی و خیالا نهمی هاتیهکر، هر د نهمی پشکیا باسی تاییمه ندین خیالی و جورین خیالی هاتیهکر. د پشکا دوویدا جورین خیالی د دیوانا (بهرو و ناگر) دا دیار کرنه و شروقهکرنه.

وشه کلیلیهکان: خیال، رهگمزان نهمی، جورین خیالی، شعر.

1. پشیمکی

خیال ب خالا پیکهینرا ناکرنا بهر هممی نهمی دهیت. شاعر ب ریکا خیالی شعرا خو فیهینیت، شاعر وکو کسهکی دناقا جفاکیا، خو ل کیشه و گرفتین جفاکی دکمت خودان، نهمی تشتی دناقا جفاکیا پیدا دبیتن ب شپومکی هونری نهمی باس دکمت، خیال د نهمی چند دیتن رولهکی باش دبینیت، خیال ب جورین خوقه بهشدار د بنیاتنا نهمی بهر هممی هونری نهمی دبینیت و د بیته نهمی گه هاندنا مبهستا نهمی بابیتی.

نافونیشانی فکولین: رهنگفهدانا خیالی د هوزانین (مونهيد تهبيي) دیوانا (بهرو و ناگر) وکو نمونه.

2. گرنگیا فکولین:

گرنگیا نهمی فکولین د نهمی چند دایه کو شاعر تا چ راده مفا ژ خیالی و مرگری چند جوره خیال د شعیرین نهمی رهنگفهدانه، چونکه؛ خیال وکو نالافهکی سمر مکی ژبو ناکرنا هر شعر مکی دهیت، پیکولا کمین نهمی چند دیتن دیار کرن، ب چ شپوه خیال کار هینایتیه.

3. نارمانجا فکولین:

نارمانج ژ نهمی فکولین نهمی کو تیشکی بیخینه سمر نهمی جوره خیالان تایبیت نهمی کو د شعیرین دیوانا (بهروناگر) دا رهنگفهدمن، هر جوره ژ نهمی ل گوره شعری و جورین خیال شروقه بکمن، هر و هسا چی تشتی کاربگری لسر شاعری کره تاکو خیالین جورا جور دناق شعیرین نهمی رهنگفهدمن.

4. گریمانیا فکولین:

رهنگه گلهک جورمین خیال نههینه دیتن یا هنده جاران خیالین جورا جور د نیک هوزانیدا ژبو مبهستا خو یا شعری کار هینایتیه.

5. سنوری فکولین:

سنوری فکولین سنور مکی دهستینشانکره تنی دیوانا شاعر مکی هاتیه هملزاتن و جورین خیالی د نهمی دیوانیدا دیتن هینه شروقهکر.

6. پیکهاتیا فکولین: نهمی فکولین ژ پشیمکی، نهمی لیستیا ژیدمران و دوو پشکان پیکهیت.

- ل گورهی فهرهنگا باشور کو ب زمانی کوردی (خیمال) بهرامبر زمانی عربی پیما (خیال) و ب زمانی فارسی بهرامبر پیما (نرمویی) دهیته بکارنیان. (جلیلان، ۲۰۰۴، ۲۷۸).

- هروسا فهرهنگی باشور ئەف فهرهنگه تاییهته ب ناوچا کرماشان نیلام و لورستان کو بقی شیوهی زارافی خیال بکاردینن و مک (خیال، خیال، خیمال). (جلیلان، ۲۰۱۲، ۳۴۸).

- فهرهنگا زانستگای کوردستان خیال دایه دیارکر و مک (بووره، بیر، یاد، هروسا کارمک بهیته بهر چاقین مروقی د میشکی دا لدمی کو ئەو تشته لبر چاقان نعبیت). (روحانی، ۱۳۹۵، ۱۰۳۲)

ب شیوهکی گشتی ئەگەر ئەم چاخشاندنەکا ل ئەف بووری بکەین، زارافی (خیمال، ئەندیشه) زیدتر دناقا ئەدمبیاتا کوردیدا جهی خو گرته، ئەف چەندی ژێ پشته بهستنی ب ئەو چەندی دکت و ل زۆریهیا ژێدەرین کوردیدا ئەو زارافه زیدتر بهربهلاقن.

چەمک و پێناسەیین خیمالی:

دهستنیسانکرنا پێناسهیهکا تمام کو بو تیگهه یان زارافی (خیمالا ئەدمبی) ل سەر ریکهفتین، ئێک ژ وان بابەتیه کو هەتا نوکه ب شیوهکی قەر ریکهفتن ل سەر نههاتیه کرن، لهورا هەر نفیسەر مک ل دویف دیتنا خو پێناسهکەت و هژمارهکا زورا پێناسهیان بو خیمالا ئەدمبی بهرچاڤ دکهفن، بهلی هەتا نوکه ج ژوان نهبوینه جهی رازیکرنا هەمی نفیسەر و رمخهگرین ئەفی بیافیدا کاردکەن ب. شیوهکی گشتی خیمال ب شینا عقلی مروقی ژ بو داهینانا نوی دهیته نیاسین، چونکی؛ خیمال ئەو هیزه کو دشیت گریمان و داهینانان ئاقابکەت، هەر ئێک ژ فەیلەسوف و رمخهگر و نفیسەر ان ژ بو پێناسهکرنا خیمالی خودان دیتنن جودانه، هندهک وەسا دبیین کو خیمال گریدایی هەستی مروقییه، هندمکین دی بو عقلی دزفرین. خیماله ب دیتنا هندهک ژ زانیین دهرووناسی: (پادشاها عقلی مروقییه و ب ریکا وئ تشتن نەدیار پیشچاڤدین). (عەلی، ۲۰۰۹، ۳۳) دهرووناس هوسا خیمالی دهنه دیارکر کو خیمال د عقلی مروقیدا ل پیشی دهیت و بریکا خیمالی ئەو تشت یان ئەو هزارا نەدیار دهیته پیشچاڤکر، قیجا ئەو گریدای دهروونی یان کەسیه نانکو دئ هینگی ئەو خیماله هیته دیتن کو دناڤ بهرهمین ئەدمبی بهیته رەنگەڤدان، دهما خوینەر ئەوی بهرهمی د خوینت دئ ئەو تشتی نەدیار کو ل دهف نفیسەری هەمی دناڤ ئەوی دهقیدا بو هەر خوینەرەکی هیته دیتن. (دیتن، گوئیلون، دهستلیدان، بیهنکر، تامکر) مروف بریکا هستان وینهی ژ تشتن واقعی و مردگریب ب فی رەنگی وینهیهکی د میشکی خودا درست دکت کو ب فی چەندی کردارا خیمالکرنی دروست دبیت. هەردیسان (نەڤلاتون) ئیکەم کەس بوویه دناڤ بهرهمی ئەدمبیدا گرنگیدایه خیمالی. دبیزیت: (ئەو کریاره کو بریکا وئ دهربرینی ژ هوشی

د پشکا نیکیدا: باسی خیمالی ژ لای زارافی و پێناسهکرنا خیمالی هاتیهکر، هروسا باسی خیمالی ب گشتی و خیمالا ئەدمبی هاتیهکر، هەر د ئەفی پشکیدا باسی تاییهتمەندیین خیمالی و جۆرین خیمالی هاتیهکر. د پشکا دوویدا جۆرین خیمالی د دیوانا (بهر و ناگر) دا دیارکره و شروقهکرینه.

پهیف زارافین خیمالی:

کومهکا پهیف و زارافین جوداجودا ژبو زارافی خیمالی هاتینه بکارهینان، خیمال زارافهکی بهرمهههه و رەگهزهکی گرنگی ئەدمبیاتی دهیت ژ بهر ئەفی چەندی چەندی زارافی جوداجودا بو هاتینه دیارکر، زارافی (خیمال) زارافهکی مهعریفیه (Cognitive) و دشینانا هیه ل دویف تیورین مهعرفی رامانین جودا جودا ژ بچن. (عەزیز، ۲۰۲۴، ۲۱).

(گوران صەباح) زارافی (خەز) دناڤ ئەدمبیاتا کوردیدا ژبلی زارافین (ئەندیشهی زانستی، ئەدمبی خیمالا زانستی، ناشویا زانستی) زارافی (خەز) ژ هاتیه بکارنیان. (خە) ژ کورتکرنا پیما خیمال و (خەز) کورتیا پیما زانسته، بهلی زارافی (خەز) هیشتا جهی خو وەک پیدقی دناڤ فەکولیتین ئەدمبیاتا کوردیدا نهگرته و زارافهکی نویه. (عەزیز، ۲۰۲۴، ۳۷، ۳۸).

- دناڤ رمخا ئەدمبی یا کوردیدا (زارافی ئەدمبی خیمالا زانستی) ژ لای (نەفسیا نیسماعیل) یه د فەکولینهکی دا ل ژیر ناڤی (رومانا خیمالا زانستی و ئەدبیته، مروقی بهلمهچەک و مکو نمونه (هاتیه بکارنیان، هروسا پیما (Fantasy) ب زمانی انگلیزی کو ب رامانا (خیال، دالغه، خەون، هەوس، هەرما سەیر و نەناسای) دهیت. (عەزیز، ۲۰۲۴، ۳۷).

- دهرهنگا مایی کو زارافی خیمال ب زمانی کوردی دهته دیارکر (ناشوپ، شوپ، هەرقین، راگفاشتن، سبب) و ب زمانی عربی (السیل، الفاق، الزحام، التندق، الدفق) داینه دیارکر. (مایی، ۲۰۱۲، ۷۱۶).

- هروسا د فهرهنگا کاوه کو د زارای کرمانجیا خوارئ دا زارافی خیمال دته دیارکر و مک (بعبیرداهاتن، بیر، خیمال، ریژ، گومان، وههه) هروسا بزمانی فارسی ژ بهس ل زارافی خیمالی کریه و مک (خیال، خواب، وهه، بووره) (نیبراهیمی، ۲۰۰۹، ۳۴).

- فهرهنگی وشه دووانهکانی زمانی کوردی کو ب زارای کرمانجیا خوارئ، بقی شیوهی زارافی خیمال دته دیارکر (خمو و خیمال)، (نابیت ژیان ل سەر خمو و خیمالی بهیته دانان، چونکی هەر دهریدا گوئینه، زهلام ب خیمالان نابیت مال دقیت ژیان ل سەر بنجینهیین راستهقییه بهیته دانان نه کو ل سەر خمو و خیمالان). (زاده، ۱۹۸۸، ۲۵)

سهرمکی دگیرن.(عزیز، ۲۰۲۴، ۲۳). بنگومان نهگەر خهپال نهبيت کارئ ئهدهبی دئ راوستیت ژ بهرکو خهپال بویه جههکئ گرنگ د ئهدهبیدا ، ههتا نهگەر خهپال نهبيت پهیف نهشیت وینهیهکئ جوان بکیشیت و جهئ خالی پر بکمت چونکی پهیف چیدبیت ژماره بیت یان ئهنازمهک ههبيت بهلی جوانی نه ژماره ههیه و نه ئهنازه . ههتا ب نهیونا خهپالی دناق شعری دا وینهیی شعری ژ دهرستن نابیت نانکو تام و خوشی ژ شعری ناهیت وهرگرتن ههکس وینهیی شعری نهبيت چ رمان و واتا ژی دشعری دا نابن، لهوما خهپال رولهکئ گرنگ و کاریگەر د ئهدهبی دا دگیریت (مهولود، ۲۰۲۱، ۱۵۴) خهپالا ئهدهبی دشین بیژین ئهدهبهکئ داهینهره و خودان سیما و تاییهتمهندی و ئهرکئ ئهدهبه و گرنگی ب ئاریشهیین دکهفته ریکا مروقی ددهت مینا :مهترسیین ژینگههئ ، کارسات ، جهنگ ... هتد . نفیسههئ خهپالا ئهدهبی دناق ژینگههئ دا مهزن بویه ب رهنکهکئ خهپالا ئهدهبی ئارستهی خواندهقانی دکمت ل گهل کهتواری جفاکی بگونجیت ، دنوکهما خهپالا ئهدهبی ئیکه ژ وان جورین ئهدهبی کو گرنگیهکا زور بدهست قهنایه .(عزیز، ۲۰۲۴، ۲۳).

خهپال گرنگیهکا زور ههیه دناق بهرهمین ئهدهبیدا هه ژ کهفن قهکولین ل سهر وئ هیزا عهقی هاتیه کرن و باس لئ هاتیهکرن بهرهمین ئهدهبی ب خهپالی ب تامدکهفن ژ توخمین گرنگ یین ئهدهبه و ژ ئهدهبی جودا نابیت، گهلهک لایان قه گرنگی ب خهپالی هاتیهدان لایهئ دهروونی ژی ئیک ژ وان لایانه کو گهلهک گریدای دهروونی و عهقی مروقیه خهپال ژی بهشهکئ نهینی یئ هه مروقهکیه دهما کو خوینهر دناق بهرهمین ئهدهبیدا دبین و نفیسهه دادریت دناقا خوینهر دشیت پیقه بهیت گریدان و خهپالا وی ب جوانتری شیوه ببینت.

ساخهتین خهپالا نهدهبی:

هه بهرهمهکئ ئهدهبی ههبيت خهپال دناقا یا زاله، ب شیوهیین چالاک دناق هه بهرهمهکیدا دهیته دیتن، ههروسا وکو ئالافهکی بزوینهر دبیته نهگەر ئافکارنا بهرهمی ئهدهبی. ئهقین ل خواری وکو تاییهتمهندیین خهپالی دهینه دیتن.

زمان :ئو زمانی دهرهمین خهپالا ئهدهبیا زانستیدا دهیته بکارئینان ، ب شیوهیهکئ گشتی دناقهرا زانستی و ئهدهبی دایه ، ههروسا زمانهکئ ساده و راستهوخویه ،ئو سادیهیا ویزای یا مهستهداره نارمانج ژئ قهگوهاستنا زانیاریین زانستی نه بو خواندهقانی ، . هندهک جارن بهرهمین خهپالا ئهدهبی پهیف و زاراقین نامو تیدا دهینه بکارئینان نهفجا ههتا نفیسهه بشیت نهقان زانیاریان بگههینیه خواندهقانی دئ پیئقی ب زمانهکئ ساده و راستهوخو بیت. (عیطو، ۲۰۲۳، ۴۵)

مروقی دکمت و وینهیهکه ژ وینهیین بیردانکا مروقی و ژیدهری وئ ئیلهامه .(عزیز ، ۲۰۲۴، ۲۱) ئهفلاتونی خهپالی دبیت ئو کریاره یا کو دهربرینی ژ هزرا مروقی دکمت؛ ئو کو مروقی د هزرا خودا دروست دکمت هه مروقهک دشیت ئهقی تشتی بکمت بهلی، مروقی بهرهمدار ئوئ خهپالی دکمه وینهیهکئ جوان و نیشا خوینهری ددهت و خوینهری دکیشته خوه و ب بهرهمی خوه یان ب ئوئ دهقی قه گریدمت، نهقهژی بو ئوئ نفیسهه دزقریت و بهرهمی ئوئ ژی و دهربرینا ئوئ خهپالا وینه دبیته ئیلهام(زههک) کو نفیسهه پئ دهینه نیاسین.(علاههیدین سجادای) دبیزیت : (ئهنهشیه نانکو خهپال گومان و نهوژمهکا نیژ کو ددلی دا دهربازبویه و هیزمهکا نهینی) (مهولود، ۲۰۲۱، ۱۵۴). لقیهه هوسا دیاردبیت کو علاههیدین سجادای هوسا ئهنهشیه دبیت کو هزرمکا کویره ددلی هه کسهکیدا ههیه دهما کو دهربرینی ژئ دکمت، ئو خهپالهیه کو ژ هندی بوراندیه دل خوه ل بهر بگریت یان ژی دل پئ معندههوشنهبيت، دیسان ووسا دمهتیدارکرن کو هزرمکا نهینی ئو خهپالا نفیسهه دهربرینی ژئ دکمت یا نهینی و بزحمهت خوینهر بدروستی بزانتیت مههما نفیسهه چیه، خوینهری بزانتیت ژی دقیت ئوئ نفیسهه ئو خوینهره ب وئ خهپالا ههیهه باش گریدابیت.

خهپالا نهدهبی:

خهپالا ئهدهبی دهیته دانان ئیک ژ پشکین ههره گرنگ د ئهدهبیدا. هه ژانرک ژ چیروک یان ژی رومان یان شعر یان شانوگهری ههروسا تابلویهکا خهپالیه و هه چ بههریهک بیت لئ نهشیت هیزا بریاردانی بدهت دهیته پیناسهکرن پروسهیهکا ب زحمهته گریدایی نهفسا مروقیه کارفهدانی دگهل ههست و سوزان دکمت، خهپالا ئهدهبی شیانکه ئهقلیه بو قهیدیتا تشتی نوی و ههروسا جورمکی نوییه ژ جورین ئهدهبی پشت ب شیان و پشبینین زانستی ژ بو بهدهستهئینانا حمز و ناروویین مروقی دبهستیت . مههستهماه ژ خهپالی خهپالا ئهدهبی یان هونهریه ،نانکو ئو خهپالا کو ژ لایئ هونهرمهاند یان نفیسهه یان شاعیران قه دهیته بکارئینان و دبیته رهگزهکئ گرنگ یین بهرهمی ئومان و لدویف لوجیکی (منطق) پیذقیه خهپالا نفیسهه و شاعیری دگهل مروقی ئاسایی یا جیاواز بیت چ لایئ بکارئینانیقه یان ژی ژ لایئ مههستهئ قه . خهپالا ئهدهبی ئو جورئ ئهدهبی قهگیرانکهی کو ب ریکهکا خهپالی کارئیکا مروقی ل گهل پیشکهفتنا زانست و تهکنولوجیای نیشانددهت و پشبینی و گریمانیهین مروقی بو ههونا ژیانی لسهه ههسارمین دن نیشانددهت . دشین بیژین خهپالا زانستی دهربازبونه ژ دهمی نوکه و گهستهکا خهپالیا پری پیشکهفتنن زانستیه . پیگقه گریدانهکا مکوم دناقهرا خهپالا زانستی و پیشکهفتنن زانستی و تهکنولوجیای دا ههیه کو بهردوام د پتریا بیاقین ژیانیدا کارتیکرنی لسهه ژیانا مروقی دکهن، زانست و خهپال دناق بهرهمی ئهدهبی دا رولهکئ

پېشبینی کرنا داهاتی :

دگمل نیرادیا هشیار هفال و همفریکن ،نمف دوو جورین خیالی د کارکرندیا وکی نیکن جیوازی و ان بتنی راده و ریک و چوانیا خیالکر نیه) . خیالا لای (کانت) : (خیالی وکو بهرهمینسر ناډ دکست) (مولود، ۲۰۲۱، ۶۱) خیال نیک نوان ریکانه کو بایمتی ندمی بهیته همبون، یان دشین بیژین ب ریکا خیالی بایمتی دهیته بهرهمینان.. هندک (نمفان همدو جورین خیالی ژنیکودو جودادکست دبیزیت :کو خیالا سمرکی همی کس تیدا د هوبهشن و خیالا لاوکی تایهته ب شاعریین زیرک ژبهرکو هیزا دروستکرنا شعری تیدا دمرکفیت . ب فی هیزا شاعر دبیه خودان دستهلانته کو مروفی ناسایی نمف دستهلانته نینه . دشین بیژین کو خیالا لاوکی شاعری داهینسر دروستدکست و دمرگه می لبر فمکست ،داکو بشیت سنور حقیقه تا تشنان ببیزینیت ب بهرگه کی داهینسرانه بنخیه بهرچاف (بزوینی ۹۷، ۲۰۰۶).

خیالا داهینسر، عهقلانی :

خیال رولک می مزن دبیت د شعری دا وکاری وئ نمبتی فمگواسنتا راسته وخیا واقعیه بهلکو داهینان و نافراندنه ژی نانکو دشین بیژین (خیال نم هیزمیه کو ونیمیی شعری دنافرینیت و بهلاډکست) (بزوینی، ۹۷، ۲۰۰۶). همدیسان خیالا داهینسر یان ژیک نافرینسر نم جور خیالی یه کو شاعر مفا ژ سربور و نمونوا خوه و مرگرتبیت و چنن و نیمیان ژئ و مرگرتب ب شومیه کی نوی دادریت کو لگمل واقع و لوزیکي بگونجیت (هادی، ۲۰۲۲، ۱۱۳) خیالی ب وئ چندی دهیته دست نیشانکرن ، کو هیزمیا کویر و تهورمکا دوبر و ب نمگري دبارکرن و تومارکرنا و ان بیرهاتن و تایهتمندیانه کو نمین ونیمیی هونری بین نوی دروستدکست کو وکی وانا لبر چافی خونینران نهکمتبیت و دهمان دمدا دگل راستین ژیان دگونجای بن، ژ لای هندک فمکلران فم نمف جور خیالی توخمی و نیمیان دتاقیرنن ژیانیدا بدستفمدين، خیالا داهینسر کمرستین وئ برینه ژ و ان تشنان کو دژیان و دموروبران دا همیه ، و همدمی نمف کمرسته دگل واقعی نمگونج ، نمف نم ونیمیه دبنه خیالی یان ژی ونیمین ناشوی. (David, Castano, 2016, 43)

خیالا مللی :

نمف جوره خیاله سوزو هزارا کوملمیه کا خلمکیه ل قوناغین جودا جودا بین میژو مروفایمیی دا، هر ژبر فی چندی نمف بهرهمه برینه ژ چپروک و داستان و نمفسانین ملی ، ژبر فی چندی هندک ژان جورین ندمییا بهرهمی خیالا تاکهکسی نین، بهلکو دیاردهیه کا کوملییه و خیال و سوزو بیرا کومل بنیاددانیت . هر ژبر فی چندی گملک جارن زارافی (خیالا کوملایمیی) ژی بو هاتیه بکارنینان کو و ان بابستان بخوفدگریت

بهرهمین خیالا ندمی پیدی ب تایهتمندی پېشبینی کر نیه ، نمف رمگزه دبیه خالا ژنیکوداکرنا خیالا ندمی دگل جورین دی بین ندمی ، نفیسری خیالا ندمی بریکا پېشبینی کرنی نافراندنن نوی دکست، وک بیافی پزیشکی تکلوجی گرونناسی هند.. نارمانج ژ نمفان پېشبینی کرنا دابینکرنا ژبانکا خوشه بو مروغان ، لهورا دشین بیژین هندک ژ بهرهمین خیالا ندمی رویدانین داهاتی بومه و ندمکمن و خیال دبیه نامرازک و کاریگری و گومانی لدهف و مرگری دروست دکست و مرگری دگههینیه وئ باومری کو دشیندا همیه نمف رویدانه روبدمت و گملک نمگران لبر بنمایی زانستی نابقکست . (Harrison, 12, 2001)

جیهانین نامو :

ناموی د بهرهمین ندمییدا و خیالا زانستی دا خواندانی توشی ممدو هوشی دکست ، لهورا نفیسر نچار دبیت نوان کودو نیمیان فمکست ژ پنخهست وئ جیهانا هاتیه نیشاندان کو پتریا جارن نم جیهانه دوبره ژ کتورای خواندقانی ، لهورا همدت بریکا ناستی زانستی و نمو گرمایمیین لدهف وی همین شروقه کر نمکی بدمته و ان دیاردین نامو . (الکردی، ۲۰۰۷، ۲۲)

گهشتکرنا خیالی :

گهشتکرنا خیالی نیک ژ تایهست ممدین هر ه گرنگه دناډ خیالا ندمی دا ، کو دناډا گهشتک ژ بو هندک ناکجین نردی بهرهم جیهانین دی دهیته ریکستن ، نفیسر ب ریکا خیالا بهرهمی خو هندک و اتاین جودا جودا دمه بایتمکی، نمف چنده ژی دبیه نمگر کو خونینر ن ریکا تیکهشتان خو بهرهم گهشکرنا نموی بابمیی و خیالا بهرهمی بجیت، نمف چنده ژی دبیزنی پینگا ندمی. (Juka 2009, 70)

جورین خیالی :

خیال وکو رمگزه کی ندمی ب چمد جورمکا دهیته دین هر جورمک ژ نوان تایهتمندی خو همیه، نمو جوره ب هر تایهتمندیه کا خوډه دبیه نمگر نفاقرنا بهرهمی ندمی.

خیالا سمرکی و خیالا لاوکی :

خیالا سمرکی : نمو جوره خیالیه کو، همی مروف تیدا د هوبهشن و نمف جوره هسته ژ لای درکندن و پیکهاتانقه زانباریان کومفدکست و دهمان دمدا نیرادیه و ژ لای هستانقه زانباری کومدن، نمف جوره دکوفته دناډهرا هست و درکند دا. خیالا سمرکی بناغمی سمرکی هر دهفمکیه، بی خیالا سمرکی دهقی ندمی دروست نابیت، خیالا لاوکی زیدتر ژبو رازدنا دهقی دهیت. خیالا لاوکی: (بهشک ژ خیالا سمرکیه

خه‌یالا نیستاتیکی :

ئەو جوړه خه‌یاله‌یه کو لدویف جوانی دگهریت ،و‌مک جوانیا سروشت و ئافرمتی ،بەلێ خه‌یالا نیستاتیکیا داهینەر دڤیره دا ئەو جوړه خه‌یاله‌یه کو جوانیا فەشارتی دکەته وینەیی شیعری (مەلود، ۲۰۲۱، ۷۴).

خه‌یالا فەکری و خه‌یالا گرتی :

زاراڤی خه‌یالا گرتی دبواری ئالوزیا دهقی و تینه‌گه‌هشتن ل دهقی شیعری هاتییه بکارئینان، بەلێ خه‌یالا فەکری ،بشی جوړی خه‌یالی دهینه گوتن کو ئاسویهکا به‌رفره‌ه بخوفه‌دگرتیت هه‌روه‌سا بی سنوره و‌دگهل جیهانا ته‌ریب دروست دبیت ،ئەف جوړه خه‌یاله شاعیری به‌رهف سه‌رژنوی بنیاتدانانا جیهانی فەدبیت . (مەلود، ۲۰۲۱، ۷۳).

خه‌یالا زمانی :

ئەف زارافه و هه‌ردوو زاراڤین خه‌یالا پراکتیکی و خه‌یالا نمایشکاری ژلایی زانایی دهر و ناسییی فە بکاردهین ،مەه‌ست ژفی خه‌یالا زمانی ئەوه ئەو خه‌یاله‌یه ژ لایی شاعر و نفیسه‌رانفە ئامرازمکی زمانیه ، هه‌ر چ خه‌یالا پراکتیکیه ئەوا به‌ره‌می وئ برییتییه ژ هونەری موسیقا و پەیکه‌رتاشی و شیوه‌کاری هه‌ردیسان هه‌ندەک به‌ره‌مین پیشه‌سازی ژ وەک جل و به‌رگ، خه‌یالا نمایشکاری ژ پشت ب وان وینەیان دبەستیت ئەوین دهینه دیتن کو ئاماده‌نین ب چاڤی عاقلی به‌ینه دیتن . (مەلود، ۲۰۲۱، ۷۲).

خه‌یالا رافه‌کاری :

ئەف جوړی خه‌یالی ئەوه کو نه‌ستین دناڤخویا شاعیری دا هه‌ین هه‌زدکەت ب ریکا خه‌یالی ب شیوه‌یهکی روون بو خه‌لکی دهر بخییت (هادی ، ۲۰۲۲، ۱۱۳). ئەف جوړی خه‌یالی لسه‌ر به‌نمایێ جوانی و دیارده و نه‌نینیان کاردکەت و وان توخم ره‌گه‌زان هه‌لدیژیریت کو جوانییی دئێخه به‌رچاڤ پال رافه‌کرن و ئەو به‌نمایین هیزا جوانیی.

پشکا دوویی:

پراکتیک

ره‌نگ‌فەدانی خه‌یالی د هوزانین موئەید ته‌یدی دا دیوانا(به‌فر و ناگر) وەکو نمونه.

که‌رسته‌یی هونەری به‌ره‌مێنانا شعرێ خه‌یاله، خه‌یال ب جوړمکی سه‌رمکی ئافاکرنا شعرێ یه، هوزانقان ب ریکا خه‌یالین جوړاچوړ هوزانین فەهه‌ینیت. دئ ئەفی پشکیدا ئەوان جوړه خه‌یالان د هوزانین موئەیدا ته‌یب دا دیار که‌ین.

بوینه به‌شه‌ک ژ گو‌مه‌لگه‌هی ب تاییه‌تی وان بابەتین کو سه‌رچاوه‌یهکی میژویی هه‌ی وەکی دوانزده سواری مه‌ریوان و داستانا شیرینی و فره‌ادی خه‌ج و سیامه‌ند ...هتد (مەلود، ۲۰۲۱، ۷۰).

خه‌یالا پیکه‌ینه‌ر :

خه‌یالا پیکه‌ینه‌ر ئەو جوړی خه‌یالی یه کو‌مه‌له‌ک وینه و دیمەنین جوداجودا کومدکەت ،کو وینەیین دی تر سازدەدن ، کو ژلایی ره‌مخه‌گران فە ئەف جوړه خه‌یاله وینەیه‌کی هه‌سپیکری پیکدئینیت ،بەلێ ئەف وینەیه هه‌ستیه بوخو وینەیه‌کی دیتر ئاماده‌کەت ئانکو ئەف خه‌یاله کو‌مه‌له‌ک وینەیان دروستدکەت کو وینەیه‌کی دی لیدکەفیت . (مەلود، ۲۰۲۱، ۶۵). د هه‌ردیسان ئەو خه‌یاله‌یه کو وینەیی هونەری هه‌سپیکریی دژیانا روژانه‌دا دهینه دووباره‌کرن ،هه‌ستیاریا خودانی قی خه‌یالی هه‌ج به‌ره‌مه‌کی نوی پشکیش ناکەت(البصیر، ۲۰۱۳، ۱۶۰).

خه‌یالا سروشتی :

ئەو جوړی خه‌یالی یه کو سیمایه‌کی روحی ب مروفی دبه‌خشیت و وان وینین کو مروف دبیت بو مەه‌ستا کارکرنی یه لسه‌ر ده‌رونی هه‌روه‌سا دفی جوړی خه‌یالی دا ئەو وینەیه دکەفە به‌ر‌ده‌ست کو کاردکەن لسه‌ر ده‌رونی یان به‌شه‌ک ژ وینەیه دکەفیت به‌رچاڤ ،ب گشتی ئەف جوړی خه‌یالی وینەیان ب شیوه‌یه‌کی وه‌سا د دانیته به‌رچاڤ کو جوانتر ژ وئ یا دهینه دیتن ،هه‌ر ژ به‌ر قی چەندیه‌یه دبیزن خه‌یالی پەيو‌ندیه‌کا بسوز یا هه‌ی و هه‌تا کو سوز یا گه‌رم و گورتر بیت پیتقی ب خه‌یاله‌کا به‌یز هه‌یه . (مەلود، ۲۰۲۱، ۶۶)

خه‌یالا ناماده‌کاری :

ئەو خه‌یاله‌یه کو شاعر بو مەه‌ستا تاییه‌ت یاخو بکاردئینیت ، هه‌وه‌سا بریتییه د هه‌لیژارتنا چەند وینەیه‌کین ئاماده‌کاری و پیکه‌ه و گونجاندنا وان دناڤ وینەیه‌کی گشتی دا، دڤیریدا شاعر بتنی وینەیان ئاماده‌کەت رولی شاعری قی چەندی دهر باز نابیت، هه‌ندەک ژ ره‌مخه‌گران فەکولینین وان وه‌سادیین کو خه‌یالا ئاماده‌کاری روله‌کی داهینه‌رانه ب شاعری نابه‌خشیت، زیده‌تر خه‌یاله‌کا گشتیه، بەلێ بکارئینانا شاعری بو خه‌یالا ئاماده‌کاری بیگومان جیاوازی یاهه‌ی دگهل بکارئینانا که‌سه‌کی ئاسایی بو خه‌یالی، چونکی؛ هه‌ست نازکی و دهر برینی وینەیان ئەو سیفە‌مه‌نه کو شاعری ژ که‌سین ئاسایی جودادکەن . (مەلود، ۲۰۲۱، ۷۸).

سبه نهکه گری دایى ! *

سبه دایى !

کهقر و تراش و بهفر و خوين..

نهو دلبره را منا تۆرين ..

دئ دهست د ستويى من وهرينيت ..

دئ فرين چينه ناسمانا،

هممى چيا ..

هممى دهريا..

سهر نهقرازی دئ دهستين خو بۆ مه راگرن ..

گازى مهكهن ..

دئ هيينه خار ..

روژ

و

بوهار،

تاقیهکا بارانا پیرۆز..

بۆ چهند میڤگیت ناپالما..

کرینه قیر..

هیلاین بهیار.. (مونهیهده تهب، ۲۰۰۹، ل ۲۵)

د هوزانى (سبه مهکه گری دایى) هوزانقانى مفاژ جورهکى خيالى وهرگرته، نهو جوره خيالا داهينهرا نه هاتيه بکارهينان، نفسر ب ريکا هندمک پهيقان نهقى جورى خيال ديار دکمت، نهف پارچه شعره هممى وينهين کمتواری دنافا دياری شاعری راستموخو يين قهگوهاسستيه دناف شعرى دا، دهقى شعرى دا خيال ل وى دهمى بهشداره لدهمى شاعر پهيقين (فرين بو نهسمانى، دهريا و چيا دئ دهستين خو بومهرراگرن و گازيمهكهن، قيرى) لقيرى خيالا داهينهرا هاتيه بکارهينان شاعری نهبتنى راستموخو واقع قهگوهاسستيه بهلکو داهينان و ئافراندى زى دنافا کريه، نهف پهيقين ژبو نهقى شعرى هاتينه بکارهينا شاعيرى، ب ريکا نهوان پهيقان شارمزايا خو، شيايه خيالهکا داهينهرا نه ژبو نهقى شعرى ئافا بکمت، چونکه، شاعير ب ريکا سهربور و پهيقين ژيگرتى دشيت خيالا داهينهرا نه ئافا بکمت.

دهمى گری دبېته ستران*

دلئ من مهشکا گريى يه ..

کوفان ئ دکين.

ههر شلقهکى ناوازهکه

ستران ئ دزين .

بهلى بهروکين نهقرو نهقين

سترانيت عشق و نهقين ..

بگههينم مهم و زينى .

ل مهمى ئالان..

روهن بگهم .. زيندانا تارى

زينا جوان

دهرمان بگهم..

کهزهبا کوفانا خوارى (مونهیهده تهب، ۲۰۰۹، ل ۲۹)

د نهقى هوزانيدا هوزانقانى مفاژ نهديهياتا فولکلورى فولکلومى وهرگرته، خيال مللى د نهقى هوزانيدا هاتيه بکارهينان. (هممى ئالان) ئيک ژ داستانين فولکلورين نهديهياتا کوردينه، هوزانقان خيال ژ نهقىنا هممى وزين وهرگرته، ومکو ليکچووننده ژبو نهقىا خو کريه، نهقىنا خو بهرامهر نهقىنا نهوان داناتيه، نهف چهنده نهو دگههينيت کو جورى خيالا نهقى شعرى خيالا ملليه. ههرهوسا چهندين پهيق دنافا هاتينه بکارهينان، خيال تيدا بهشداره وهكى (کوفان ئ دکين، مهشکا گريى، ستران ئ دزين) نهف هممى پهيقه دهربرينا خيالا نهوى ژبو نهقىنا نهوى دکهن، ههرهوسا شاعيرى قيايه ب ريکا خيالا فولکلورى زېدهتر بيکولا پارستنا شوناس و رهشنييريا مللهتى کوردى بکمت.

وهره بارکهين ..*

چاقيت بهلهک نهه هيلاین

وهره من و قى هاقينى ..

نهقى گهرمى و قى نهقينى ..

خهك يى بهرهف زوزانا دچيت

من و ديجهى..

ژ دهردى عشقى

ژ قى دهردى هو يى دژوار

ريکا خويا بهرهزهرى ..

تشتهكه كو گيردايي سروشتي مرقفه، هورسا
شكهفت زي گيردايه ب سروشتيه..

نهوړوږ دوهي و نهوړو*

گوټن:

“هه هی هو..”

روژا چهکووچي کاوهی چوو

ناهیتهفه،

ل وهلاتهکی .. نهژدههیايهك بتني ههيوو

ههتا سهر و تاج لي هاتينه ههريشين

هزار سهر هاتنه پرين.

نها.. نهو.. (مونهيد تهيب، ۲۰۰۹، ل ۴۹)

نهف پارچا شعري سوز و هزارا کوملهکا خهليکه کو دميرويا
مروفايهټي دا گهلهک جاران بهس ل کاوهي ناسنگر و زوحاکی
هاتيهکرن لقيره مبهستا شاعيري ژ نهژدههاي زوحاکه ههتا کاوه
شيايي نهی ژناف بيهت گهلهک خهلهک هاتنه سهرژيکرن گهلهک
جاران ب شوهي داستان و چيروکين خهيايي هاتيه فهگيران لهوما
دشين بيژين نهف شعره دچيه دين جورئ خهيايي مللي فه ژبهريکو
بههمي تاکهکسي نينه ، ديسان جورمکي ديي خهيايي زي تيډا
هاتيهه بکارئينان نهوژي خهيايي نامادهکاريه کو شاعري چند
وينهين نامادهکري پنگفه دگونجيت دچند وينهيهکين گشتيدا دشين
بيژين نهف شعره خهيايهکا گشتيه، چونکه بابيهټي کاوه ناسنگر
چهژنا نهوړوژي تشتهکي گشتيه بو گشت مللهټي دهيت .

گوليا گهني*

ههتا سهرئ گوليا گهني نهبرن،

جهنجر نهکهن،

دوو جارکي ل ناشي هویر نهکهن،

ههقير نهکهن،

ل بن سيلاردهش ،

ناگرهکي سور ههل نهکهن،

نابيهټه نان. (مونهيد تهيب، ۲۰۰۹، ل ۳۳)

نهم يي ژ روزانا دهينه خوار! (مونهيد تهيب، ۲۰۰۹، ل ۱۱۱)

دهما مروف نيکهه جار هاتيه سهررويي في جيهاني گهلهک دياردين
سهر ل دهوړوبهرين خوديټينه، نهف شعره پنگفهگريدانا سروشتي
ب نمگههشتنا يارمکا خو فهگرديمټ و شاعر دنهفي شعريدا
دهربرت و رمگزين سروشتي و خهيايي ومکي (من و ديجه ، ژ
دهردئ عهشقي ريك يا بهرمکري ، نهم يي ژ روزانا دهينه خوار
).. خهيايي بخوفه گرتيه، وسا خويا دببت نهف شعره ب جورئ
خهيايي سروشتي بهمين ديارکرن، ژبهريکو وينهيهکي روحي
پيشکيش دکمت جوانتر ژوي يادهينه ديتن. يان دشين وسا خويا
بکمين، شاعري قيايه کو ژبو دهريينا کلهژانا عهشقا خو هندمک
پهيقين گريداي سروشتي بکار بهينيت، ژبهري نهف چند جورئ
خهيايي نهفي شعره خهيايهکا سروشتيه.

نهوژي ب خويني فرشک کريم *

ژ پشت دهريا ..

دههيههک هات..

ژ کليليت وي گوشت دوهريا .

ژپهنجيت وي خوين دباري .

مالامن شکهفتهکا تاري ..

سهقهه و سر ،

نه روناهاي بوو.. نهناگر،

دايکامن کره قيري پاشيني مر.

قيريا وي بايهکي بر .. (مونهيد تهيب، ۲۰۰۹، ل ۴۸)

د نهفي شعريدا دوو جوړه خهيايي دهينه ديتن، نيک: يا داهينهر دوو:
ب شعرين کوردی ناماژه ب دياردين سروشتي کريه و خهيايي پنه
گريدايه، نهگر بهين و تماشهي نهفي شعري بکمين کو پتري
ههريشتهکي خهيايي لسهر زالبويه ومکي پهيقين (ژ پشت دهريا
)، دههيههک هات ، گوشت دوهريا، خوين دباري، قيريا وي بايهکي بر
(کو نهفه ههمي خهيايي ، شاعري داهينان دنافا کريه دشين بيژين
خهيايي داهينهر دنافا هاتيه بکارئينان، شاعيري شيايه ب ريکا
نهوان پهنيټ ژيگرتي وينهکي جوان نافاکا بکمت، نهف چهنده
بوويه نهگرئ نافاکرنا خهيايهکا داهينهرانه ژبو نهفي شعري.
ههريديسان خهيايي سروشتي زي هاتيه بکارئينان ژبهريکو بهشهک ژ
وينهيان دکهفته بهريچاف کارتیکرنئ لسهر دهروني مروفي دکمن
ومکي (دایکامن کره قيري و مر، مالامن شکهفتهکا تاري) قيرين

نمخاسمه جوانیا نافرمتی، دیسان خھیالا راقهکاری ژی تیدا هاتیه بکارئینا ژیهرکو ئەف جورئ خھیالی لسه بنهمایی جوانی و دیاردمو نهینیان کار دکمت، ئەوان توخم و رمگهزان هلدبژیریت کو جوانیی دنهخنه بهرچاڤ .

بوهارقانو *

بوهارقانو.. چ بوهاره؟

گهر بوهاربیت .. چ ههواره؟

چ شینییه و چ زیماړه ؟

بنهفش و نیرگز چرمسین..

کا بوهارقان لی نهپرسین؟

په‌ری و زه‌ری ژ واری دزین. (مونه‌یه‌د ته‌یب، سالا ۲۰۰۹، ل ۱۵)

دیاره ده‌ر پارچه‌یاکا شیعری دا خه‌یال رولی خودبیینیت لقی‌ره شاعری دخه‌یالا خودا ئەو سمربوراتیدا دمر بازبوی، د خه‌یالا خودا بکارئینایه، باس ل وان سمر بورا ژیانئ کریه کو تیدا دمر بازبویه، ئەم دزانین بوهار ده‌ستپیکا شینبوون و گه‌شبوونا هه‌ر تشته‌کئ یه لی دیاره ئەو بوهارا شاعر دناڤدا دمر بازبوی و هه‌سا کارتیکرن ل شاعری کریه کو خه‌یالا وی به‌ره‌ف نه‌رینی بونی ڤه بچیت کو پهیځین(چ هه‌وار، چرمسین، نه‌پرسین، دزین) بکارئینایه، دشین بیزین جورئ خه‌یالا راقه‌کاری هاتیه بکاره‌ینان شاعری ڤیایه بو دمر برینا هه‌ست و سوزین خو‌بریکا خه‌یالی دمر بریت، ئەو سه‌رده‌می سه‌رده‌می ب ریکا خه‌یالا راقه‌کاری بو خو‌ینه‌ری هه‌لسه‌نگینیت.

ته دیم ناگه‌ره ..

من دل که‌فی

ده‌نگی I :

- لیڤتین من که‌ون ..

دڤین ل ره‌خ و چانیت دیمئ ته بچهرن

ده‌ستین من ..

دوو ریڤنگین شه‌یدانه ..

دڤین ل ناڤ بوهارا سینگی ته بگهرن

دئ یارامنی ..

که‌وا بچهرینه

ئەف شعره گه‌له‌ک نیزیکی واقیعه هه‌می ئەو وینه دناڤدا هاتینه بکارئینان د واقعی دا ده‌ینه دیتن، کو شاعیری راسته‌خو‌یین ڤه‌گو هه‌ستین دناڤ شعرئ دا. (گولیا گه‌نمی هه‌تا ل ناشی ده‌ینه کرن و هو‌یرکرن و دبیه‌ نان) ، دشین بیزین لقی‌ری جورئ خه‌یالا راقه‌کاری هاتیه بکاره‌ینان شاعری ڤیایه ئەو نه‌ستین لده‌ف هه‌ین بریکا خه‌یالی بده‌ته دیارکرن، یان شین بیزین ئەو ڤیایه راقه‌کر نه‌کئ ب ریکا خه‌یالا راقه‌کرئ بده‌ت. دهمئ کو شاعیری بڤیت بابته‌ی بگه‌هینیت خو‌ینه‌ری یان وهرگری دڤیت خه‌یالین جو‌راجور بکاره‌ینیت، د ئەف هوزانیدا شاعیری شیاپه مفای ژ خه‌یالا راقه‌کرئ بینیت، ریکا ئەوان پهیځین ژیگرتیین ئەفئ هوزانئ خه‌یاله‌کا ره‌ڤه‌کاری دایه بابته‌ی شعرا خو، هه‌روه‌سا و تیشتن کو بو‌ینه نه‌گه‌رئ ئەوان نه‌ستین کو دناڤ شاعیری دا هاتینه چاندن، شیاپه مفای مفای ژئ بینیت و خه‌یاله‌کا ره‌ڤه‌کاری ژبو ئەفئ هوزانئ بکاره‌ینیت.

چاڤین ته *

چاڤیت ته یار

دو چه‌پهرن

دو سه‌نگه‌رن

مژویلانکین ته تڤه‌نگیت لویلی که‌لن

هئ .. هئ په‌ری!

پینه .. پینه

ئه‌ز د خه‌نده‌کا چاڤیت ته دا

وه‌کی عه‌می گوزئ بژیم

لی نه بو میرانیی و هند

ناڤی من بچیت باژیر و گوند..

به‌لکو

بو

ژینه‌کابلند.

(مونه‌یه‌د ته‌یب، ۲۰۰۹، ل ۷۹)

ئەف شیعره دمر برینا هه‌ست و سوزین شاعریه ل به‌رامبه‌ر یارا ئەوی، شعره‌کا جو‌انه هه‌ست خه‌یاله‌کا کو‌یر پنه‌کڤه‌ گریدانه‌کا جو‌ان کریه کو خه‌یال ب شیومه‌کئ جو‌ان تیدا هاتیه بکارئینان وه‌ک (دو چه‌پهر، سه‌نگه‌ر، مژویلانکین ته تڤه‌نگیت لویلی که‌لن، خه‌نده‌کا چاڤیت ته) ب شیومه‌کئ، جورئ خه‌یالا ئیستاتیکی تیدا هاتیه بکارئینان ژیه‌رکو ئەف جورئ خه‌یالی لدویڤ جوانیی دگه‌ریت

رێفنگا بێ هیفی نەزفرینە (مۆئەید تەیب، ۲۰۰۹، ل ۷۳)

بەری بەهەلنیت

کانییا هیفی و ئومیدا

تە شیلی کر

بەری بزیت

ئەو بوهارا ھەندە سالە

نەز ل هیفین

تە و نەکر ئاڤا دلێ من ماچی کەت

بیشەنگ سەری خۆ بەهەلین (مۆئەید تەیب، ۲۰۰۹، ل ۸۳)

د ئەفی پارچە شەریدا شاعری ڤایە ئەو ھەستی دەروونی خودا
بگەھینیت، خەیاڵ یاکریە و سەیلە بو گەھاندنا پەیمان خۆ پەیقین ()
روژا ئەفینا من و خۆ تەئافاکر، کانییا ئومید و هیڤا تە شیلی کر،
بەری بزیت، ئاڤا دلێ من ماچی کەت، بیشەنگ سەری خۆ
بەهەلین (خەیاڵ تێدا دیارە، لەوما لڤیرە شاعری جورێ خەیاڵا
پێکەینەر بکارئینایە ژبەرکو وینەیین جودا جودا سازدەن بو
مەبەستا گەھاندنا ھەست و ڤاینا خۆ تاییبەت ب ریکا خەیاڵی .

خەمیت زیندیەکی دبیژنی... مەروڤ *

ئەو مەروڤی پێ خۆ دانایە سەر ھەیفی ...

ھەر ئەو یێ ل (کیشوەر رەش) دەیتە کرین و فروتن.

ئەو مەروڤی ل سەر عەورا... شەرابا خوینا وی قەدخۆت.

ھەر ئەو یێ ل جەرگی (ناسیا) قامچیا دخۆت.

ئەو مەروڤی ھزار قوناغاب گافەکی رێ دقەتینیت ...

ھەر ئەو یێ ل (ھند) برسی،

دخەونا ژێ دا کەرەکی نانی نابینیت .

ئەو مەروڤی بویە چوچیک،

ل ئەسمانی دویر ...

ئەو مەروڤی بوویە ماسی .

(مۆئەید تەیب، ۲۰۰۹، ل ۶۷)

د ئەفی پارچە شەریدا زمانەکی خەیاڵی بکار ھاتیە خەیاڵ گەھاندیە
بەرزترین ئاست (ئەو مەروڤی پێ خودانایە سەر ھەیفی، ئەو مەروڤی
لەسەر عەورا شەرمبا خوینا وی قەدخون، ئەو مەروڤی بویە چوچیک
, ئەو مەروڤی بویە ماسی ..) ئەفە ھەمی خەیاڵ چەند ھەلچونەکن
و مکو گھورین و تیکشکاندنا یاسا یێن گەردونی نە کو شاعیر ل دیف

ئەف پارچە شەیرە باس ل ھەستی غەریبی، دلداری و ئەفینیی
دکەت، کو چەند دەربەرینەکن پەمیا دنڤا ھاتینە و مە (لێقین من
کەون، دەستت من دوو رێفنگین شەیدانە) کو ل ڤیری مەبەستا
شاعیری ژ (لێقین من کەون) ئەو کو و مە بالندە ی گازی (ھەوار)
دکەت یارا خو، داکو لەسەر دیمێ وێ بچەرت، ھەروەسا مەبەستا
شاعیری ژ (دەستت من دوو رێفنگین شەیدانە) ئەو کو ئەو کەس
بگەھیتە ئەو ئارمانجی یا ئەو دڤیت ھەنگی دێ ھەست ب تەناھی
و ئارامیی کەت. لڤیرە جورێ خەیاڵا ئیستاتیکی ھاتیە بکارئینان کو
سروش و یاراخو تیکەل کرینە بو وەسف کرنا خەیاڵا خو و جورێ
خەیاڵا رافەکاری بکارئینایە بشیومیەکی جوانی دنیخیتە بەرچاڤ .

شەف و بیدەنگی و سترانەك *

شەفە و بیدەنگی گوندی مەیی پێچایی.

نە ھەیف گەش و دیارە

تاڤا خۆ بومە دارێژیت..

کەو بچەرن .

نە رویبارێ مە رویبارە..

لاوک و ھەیرانا بیژیت ..

نەقیندار بیێ لەسەر کناڕین وی بگەرن

بیدەنگی یە ..

ھەمی دخەون، ھەمی دخەون!

(مۆئەید تەیب، ۲۰۰۹، ل ۱۱۵)

د ئەفی پارچە شەریدا بێ هیڤیوون، خەمگینی، رادەست بوون یا
دیارە، کو جفاکەک بێ خەم و نە ھاریکارە دگەل گەنجین خۆ، کو
شاعیر ب ریکا بکارئینا چەندین خەیاڵان مەبەست و ئاریشین خۆ
گەھاندینە. ژ ئەوان خەیاڵان (بیدەنگی گوندی مە یێ پێچایی، تاڤا
خۆ بو مە دارێژیت، رویبار لاوک و ھەیرانا بیژیت...) ئانکو باس
ل جفاکەکی بێ خەم و راوەستییای دکەت لڤیرە جورێ خەیاڵا
پێکەینەر بکارئینایە بو مەبەستا خەیاڵا خو یا شەیری کومەلەک
وینەیین جودا جودا کومکرینە .

ھوسا*

ھوسا پەری !

تە نەز ھیلان

روژا ئەفینا من و خۆ تە ئافاکر

- Publisher: University of Sulaimani, ISSN (Print): 1813-0852, ISSN (Online): 2617-3034
- Journal Website: <https://sjh.univsul.edu.iq/>, Volume: [1], Issue: [3], Year: [2026], DOI: [10.17656/jzsb.12555]
- Submission Date: [10/2/2026], Revised Date: [12/2/2026], Accepted Date: [14/5/2026], Published Date: [30/9/2026]

کا نهو شفاف سهر وهلاتی من دا دهیتن..

چهنده رده شه ..

لن عهشقا ته ..

ددلی من دا ناگره و

ناگری دخوازیت

نو دلهکی تژی ناگر .. (مونهید تهیب، ۲۰۰۹، ل ۳۵)

بابهتی سهرمکی گریډای یارا شاعیریه کو شاعیری قیایه هستی
خویی دهرونی سوز و حهژیکرنا خو بو یارا خو بگههینیه
خواندهقانی، کو دناقدا و مسفا یارا خو دکمت (دیم گمش، پرچ رمش
) کو ب شیویهکی نهراستوخو داینه دیارکرن جوړه خیالهک تیدا
بکارهاتی کو پهمیقین وکو (ددلی من دا ناگره ناگری دخوازیت
،دلهکی تژی ناگر) ل قیره جوړی خیالا رافهکاری بکارنیایه
شاعری قیایه هستی خو ب شیویهکی روون بدهته دیارکرن بو
خواندهقانی یان شین بیژین شاعیری قیا هستی نهقینا خو ب شیویهکی
خیالا رافهکاری ژبو کسهی بهرامبر بگههینیت .

نیهاره

دلبرئی نیهاره

بهس رده شه نهکه

جل و بهرگا

دلبرئی ههواره

بهس ژ خو نهینه چ دنگا

دایبری سهمایین بهرنهدهن

دا بلوور ل چول و چیا دنگ قهدهن

دلیت چرمسی دا گمش بین

کراسیت رده شه

کهسک و سور و زهر بین

دلبرئی هیژا مای

بیدهئی دئی دهینه بای

(مونهید تهیب، ۲۰۰۹، ل ۱۴۹)

نهف پارچمیا شعری بی هیقیبون ، خهمگینی تیدا دیاره شاعری بو
گههاندنا پیمایا خو بریکا چهنیدن خیالان مهبستا خو بو
خواندهقانی دایه دیارکرن کو باس ل یارا خودکمت پیگفه گریډانهکا

نارمزویاخو بکاردنیت، نهم دشین بیژین خیال و هملچون دوو
تشتن کو شیعری پیکدینن . لقیره شاعری جوړی خیالا لومکی
بکارنیایه ژبهکو تایبته ب شاعیرین زیرمکفه هیژا دروستکرنا
شعری تیدا دهردکهقیت. شاعیری ب زیرمکی و لیزانیا خو نهف
هوزانه قههاندیه و ونهکی جوان ب ریکا خیالا خو دروستکریه.

شاعر و بلبل و نیرگز

شاعر و بلبل و نیرگز..

ههمی دهما..

رك و دافین لن بویه دز

نیرگز ..سهر رهنکی خو

بلبل .. سهر دهنکی خو

شاعر ..سهر بانگی خو

لن چ دهمی تو سهحدکهی ..

ل سهری ههر لاتهکا ژوری..

نیرگز خو قهدههژینن

ل سهر چهقین ههر دارهکی ..

بلبل ئ ناوازی دخوینن

ل شور هشا ههر گهلهکی ..

شاعری نالا دههلینن. (مونهید تهیب، ۲۰۰۹، ل ۷۱)

نهف پارچمیا شعری گهلهک ل واقعی نیریکه، نمونه: (رك و دافین
لن بویه دز ، نیرگز خو قهدههژینن) تاکه تشت د نهفی پارچه
شعریدا ههمی مفا و مرگرتنه ژ وئ جوانیا شاعیری نیخستیه
بهراچاف لقیره شاعری جوړی خیالا نیستاتیکی بکارنیایه
ژبهکو و مسفا جوانیا سروشتی تیکملی شیعرا خوکریه، ههرومسا
ب هونهی خو بی نفیسنی شیا پهمیقین جوان و سهرنجراکیش
قهههنیت و نهوی مهبستا خو ب پهمیقین جوان سهرنجراکیش دیار
بکمت.

عشق و ناگر

یارامنی !

من ژ دیمی ته یی زانی ..

وهلاتی من چهنده گهشه.

نو ژ پرچا ته یازانی ..

بگرنزه!

دهما شین دین ل گوندی کافل

قهسر و خانی و ناڤاهی

دهما لبر دهنگی شالویلا

دبیته گوفه‌ند و شاهی

بگرنزه

دهما چرای نازادی

ل بن نالایی ناشتین

قه‌دکه‌تن ریکا روناھی

بگرنزه، بگرنزه!

(مونه‌یه‌د ته‌یب، ۲۰۰۹، ل ۱۵۳)

د نه‌فی شعری هوزانقانی خه‌یالا رافه‌کری یا بکار هینیاتی، شاعیری یا قیا بدمت دیارکرن کو ئه‌و سهرده‌می ملله‌تی کورد دناڤدا دژیت هینی و ئومیدا بین هه‌ین، ئه‌و ب ریکا خه‌یالا رافه‌کری و هسا ددته دیارکرن ملله‌تی کورد و کوردستان دئ بهره‌ف چرای نازادی چیت، ئه‌ف رافه‌کرنا سهرده‌می ب ریکا شعری پیامه‌کا هزریا دلخۆشکهره ژبو گشت کورستانی، تاییه‌ت ژ لایی نازادیا نه‌توه‌ی، زمانی، ناسنامه‌ی، میژوویی... هتد.

په‌یفتین من *

گهلۆ، په‌یفتیت من په‌رینه

ل جانه‌مه‌رگا من مارکرن

گهلۆ، په‌یفتیت من پارینه

بو زاروکان من چیکرن

گهلۆ، په‌یفتیت من خه‌تیرن

بو کاروانی نازادی من هه‌لکرن

گهلۆ، په‌یفتیت من هیقی نه

شه‌قباه‌کئی شه‌قی هات و دگهل خو برن

کرنه تافی .. کرنه باران

هیدی هیدی ل ناخی کرن

(مونه‌یه‌د ته‌یب، ۲۰۰۹، ل ۸۷)

واقعی هه‌یه دناڤا نه‌فی شیعری دا و مکی (دلنیت چرمسی دا گه‌ش بین ، دا بلور ل چول چیا دمنگ قه‌دن ، بیدمیری دئ دینه‌ی بای) شاعری خه‌یاله‌کا کویر بکار نه‌ئینایه شیعره‌کا رونا و ئاشکهرایه بو دهربرینی ژ خه‌ماخو به‌رامبه‌ری یارا خو باس دکمت لقیه‌ره جورئ خه‌یالا داهینهر بکار نه‌ئینایه هه‌می تشت ژ واقعی و مرنه‌گرینه، هه‌رو هسا داهینانا خوژی تیکه‌لی شیعری کره‌ی.

مزگینیا روژی

شه‌نگه‌ په‌ری ..

ده‌می مزگینیا روژی ده‌یت

هینژ نه‌هاتی

تاریا شه‌فا .. هندی ژئ ده‌یت

خو به‌یز دکمت

سه‌د ناسته‌نگا بو ریز دکمت

لی نه‌ترسه و

هیدی سهری خو به‌هلینه

دا ژ گهرده‌نی بکه‌م خیفه

هینژ روژا واری مه‌ بریفه

شه‌نگه‌ په‌ری ..

(مونه‌یه‌د ته‌یب، ۲۰۰۹، ل ۱۵۱)

نه‌ف پارچه‌ی شاعری و هسا کورستانی دکمت، کو دناڤدا کورستان ب شه‌نگه‌ په‌ری ناف کره‌ی ، خه‌یال ژئ تیکه‌لی مه‌به‌ستا خوکریه په‌یفتین و مکی (مزگینیا روژی ، تاریا شه‌فی هندی ژید ده‌یت خو به‌یز دکمت ، دا ژ گهرده‌نی بکه‌م خیفه . روژا واری مه‌ بریفه) ب فی شیوه‌ی مه‌به‌ستا خو بو خوانده‌قانی دایه دیارکرن لقیه‌ره ژئ جورئ خه‌یالا ئاماده‌کاری بکار نه‌ئینایه کو شاعیر بو مه‌به‌ستا تاییه‌ت یاخو بکار نه‌ئینیت، شاعیر ب ریکا وینه‌کئی دورستکری و و مکی وینه‌ی روژی خه‌یالا هه‌ست و سوزین خو یا شعری دروستکریه و په‌یاما خو ب نه‌وی ریکی گه‌هاندیه، هه‌رو هسا قیا دیار بکه‌م کو روژین گه‌ش ژبو ملله‌تی کورد بین ده‌ین و ده‌میت به‌ین ده‌مین گه‌ش بو ملله‌تی کورد.

بگرنزه

ده‌ما ستیر

دبرسفن ل ئه‌سمانی ساهی

۳. گهردی، سردار ئمحمد حسن گهردی، (۲۰۰۴) ز، بنیاتی وینهی هونهری له شیعری کوردی دا (۱۹۷۰- ۱۹۹۱)، سلیمانی ..

۴. مهلولد، ریزان صالح مهلولد، (۲۰۲۱) ز، ئهندیشه له ئهدهدا، چاپی یهکهم .

۵. موئید تهیب (۲۰۰۹) سترا بهفروئانگر، چ سیئ.

فهرهنگ:

۶- ئیبراهیمی، عهبدوللا ئیبراهیمی، (۲۰۱۲) ز، فهرهنگا کاوه، چاپی یهکهم .

۷. جهیلیان، عباس جهیلیان (۲۰۰۶) ز، فهرهنگی باشور، چاپی دووم، تاران .

۸. ----- (۲۰۰۴) ز، فهرهنگی باشور، چاپی یهکهم، ههولیر .

۹- زاده، تاها فهیزی زاده، (۱۹۸۸) فهرهنگی وشه دووانهکانی زمانێ کوردی، چاپی یهکهم

۱۰- مای، طه مظهر مایی، (۲۰۰۹) ز، فهرهنگا مایی، چاپا ئیکئی، ههولیر .

۱۱- ماجد مهردوخ روخانی، (۲۰۱۸) ز، فهرهنگی زانستگای کوردستان، چاپی یهکهم.

نامهیین ئهکادمی:

۱۲. بزویی، سعد فاروق یوسف شیخ بزویی، (۲۰۰۶) ز، بنیاتی هونهری له شیعرهکانی ئمحمد موختار جاف دا، زانکوی سهلاحهدين، ههولیر .

۱۳- علی، روناك صالح علی، (۲۰۰۹) ز، هونهری فانتازیا له چیرۆکی نوی کوردیدا، بهکالوریۆس له زمان و ئهدهبی کوردی، زانکوی سهلاحهدين، ههولیر .

۱۴- غریب، پێشرو عبدالله حمه غریب، (۲۰۰۷) ز، شیعرهکانی (بهختیار علی) له رهانگهی دهر و نوشیکارییهوه، زانکوی سهلاحهدين.

۱۵- هادی، پهرۆین رهئوف هادی، (۲۰۲۲) ز، فابل د ئهدهبیاتا کوردیدا، جقاتا کولێزا زمانان، زانکویا دهوک.

پهروک ب زمانێ عربی :

۱- أبو الحسن علی بن محمد بن علی الجرجانی، معروف بالسید الشریف، التعریفات .

۲. عیطو، لیما عیطو (۲۰۱۳) سرد ادب الخیال العلمی لدی (فیصل الاحمر) دراسه تقلیدیة، دار الأوطان الجمهوریه و التوزیع، الجزائر ..

ئهو پهیقین کو د ئهقی شعریدا بکارهاتین و مکو: (پهیقین من پهینه، ل جانه مێرگامن مارکرن، پهیقین من پارینه، بو زاروکان من چیکرن، پهیقین من خهتیرن، بو کاروانی ئازادیی من هملکرن) لقیه خهیال بهمامی زاله لسه ئهقی پارچا شیعری شاعری ب شیوهیهکی دهستههلات لسه شیعری کره، کهسی خواندهقان پێتقیه پتر دناقا شعری دابجیت داکو د مههستا شاعری بگههیت، لقیه جورئ خهیالا رافهکاری بکارهینایه لسه بنهمای جوانی و دیارده و نهینیان کاردکمت، و هسا ددهته دیارکرن کو پهیقین ئهوی و مکو چهکهکینه و ئهوی دهمی مللهتی کورد دناقا، تاییهت ژ لای کاردانین ئهوی سهردهمیقه ب ریکا خهیالا خو رافهکمت، ئهف رافهکرنه بو مللهتی مههم ژ ی پێ ئهوی تاکو مللهت یی ب هیهیتی.

7. نهجام:

۱. خهیال و مکو ر مگزمکی سهرمکی ژبو بهرهمین ئهدهبی تاییهت شعری دهین، ب شیوهکی گشتی د ئهقی دیوانیدا، مفایهک باش ژ خهیالی دیتیه، ب ریکا خهیال وینهیین جوړو جوړ فههاندینه و مههمین تاییهت ب ریکا ئهوی وینهیی و خهیالی گههاندینه. ۱. شاعیری ب شیوهکی لیزانی، خهیال و تاییهت جوړین خهیالی د شعرین خوډا بکارهینایه، شعرین ئهقی دیوانی چهندین جوړین خهیالا بکارهینایه، و هسا دیاربوو کو شاعیری مفای ژ زروبهیا جوړین خهیالی دیتنه و د هوزانین خوډا ب وینهیین جوړاجوړ دیارکرینه.

۳. د ئهقی دیوانیدا ب ریکا پهیقین جوان سهرنجر اکیش، تاییهت ئهوی پهیقین کو کاریگر و گریدایی سهردهمیقه فههاندینه، ئهوی مههستین بابتهی و خهیالا بابتهی ب ریکا ئهوان پهقان کو ب شیوهکی ریکخستی کو ئهوی وینهیی خهیالی دگهل ئهوان بین گونجاییوون، دشین و هسا دیار بکمین کو ئهوی پهیق و خهیال تهمامکهرین ههقدوو ژبو گههاندنا مهستا بابتهیت بوون.

۴. شاعیری د شعرین خوډا ل دویف پندقیاتیا شعرین خو، نه تنی ئیک جوړئ خهیالی ژبو نافهروکا بابتهی هوزانا خو بکارهینایه، بهلکو هندهک جارن دوو جوړئ خهیال د ئیک هوزانیدا بکارهینایه و مههستا خو یا بهاتی ب ریکا ئهوان خهیلان گههاندینه.

8. لیستهیا ژندهران:

پهرووک :

۱. البصیر د. کامل حسین عزیز البصیر، (۱۹۸۳) ز، رمخنهسازیی مێژوو و پهیرهویکردن، چاپخانهی کوری زانیاری عیراق

۲. عزیز، سوهمیب میکائیل عزیز، (۲۰۲۴) ز، ئهدهبی خهیالا زانستی، چاپا ئیکئی، دهوک

the poet uses his imagination and what types of imagination he uses. It is expected that, while some forms of imagination may not appear, the poems show a mix of imaginative elements, making them interesting for careful analysis.

This study uses a descriptive and analytical approach. It is divided into an introduction, two chapters, a conclusion, and a list of references. The first chapter explains what imagination means in general and in literature, and describes its main features and types. The second chapter looks at and studies the different kinds of imagination found in the anthology Snow and Fire (Befr u Agir).

Keywords: Imagination, Literary Elements, Types of Imagination, Poetry.

ملخص:

بعد الأدب بجميع أجناسه بحاجة إلى مجموعة من العناصر، فكل عمل أدبي يتكون من تضافر عدة عناصر تسهم في تكوين ذلك النص. ويؤدي الخيال، باعتباره عنصراً أساسياً في الأعمال الأدبية، دوراً محورياً في بناء تلك الأعمال، لا سيما في الشعر. فالخيال يمثل أداة محرّكة للشاعر؛ إذ يستطيع الشاعر من خلال خيال عميق أن يبدع نتاجه ويوصل رسالته الموضوعية الأساسية. إن الخيال الأدبي بالنسبة للشاعر يختلف عن الخيال العادي؛ فالشاعر بصفته فرداً اجتماعياً يعيش ضمن عصره ومجتمعه، يستمد موضوعه من الواقع، لكنه يعيد صياغة هذا الموضوع وإبداعه من خلال الصور الفنية وخياله الأدبي.

يختلف أسلوب الكتابة الأدبية من شاعر لآخر، ويؤدي الخيال الأدبي للكاتب دوراً في هذا التمايز الأسلوبية. فالكاتب يتعامل مع أي موضوع وفقاً لخياله الخاص، وحين يشرع في الكتابة، تتوارد إليه أخیلة متنوعة حول الموضوع، تنعكس بدورها في نتاجاته. والشاعر (مؤيد طيب)، كغيره من الشعراء، يمتلك أسلوبه الخاص والمتميز. تأتي هذه الدراسة تحت عنوان: (انعكاس الخيال في قصائد مؤيد طيب: ديوان "الثلج والنار" نموذجاً). تهدف الدراسة إلى تسليط الضوء على أنواع الأخیلة الموجودة في ديوان "الثلج والنار"، وتكمن أهميتها في بيان مدى استفادة الكاتب من الخيال ونوع الخيال الذي استخدمه. وقد يُفترض عدم وجود أنواع متعددة من الخيال، أو قد يثار تساؤل حول وجود نوع من التداخل الخيالي داخل القصائد.

أنجزت هذه الدراسة وفق المنهج (الوصفي التحليلي)، ويتكون هيكل البحث من مقدمة، وفصلين، وخاتمة، وقائمة بالمصادر.

٣. حمد الكردي، (٢٠٠٧) الخيال العلمي قراء الشعرية جنس أدبي، مجلة الفصول في النقد الأدبي، لالهيه المصري العامه. عدد (٧١).
نيناكليزي:

1.Dvid Kidd, Martino Ongis, Emauele Castano

(2016) On Literary Nd its effects on theory, Scientific Study of literature, V 6, p, 42-58.

2.Juka mikknnon (2009) literary Fictions as Utterance and Artworks, Filosofoka institution, v 76, p 68-90.

3.Bernard Harison (2002) what are fictions for? Midwest studies in philosophy, v 25, p 12-35.

Abstract

Literature, in all its forms , is built on basic elements that work together to create a text .Every literary work is formed through the interaction of these elements. Among them, imagination is one of the most important, especially in poetry. For poets, imagination acts as a driving force that enables creativity and artistic expression. Through deep imagination, the poet can produce original work and convey the main idea of the poem clearly. Literary imagination differs from ordinary imagination. The poet, as a social being, lives within a specific time and society, and draws subject matter from that social reality. However, when shaping this material, the poet re-creates it through artistic imagery and literary imagination. The style of literary writing differs from one poet to another, and literary imagination plays a central role in creating these differences. Each writer approaches a subject according to their own imaginative ability. During the process of writing, various imaginative ideas related to the theme appear, and these are ultimately reflected in the literary work. The poet Muayad Tayib, like all poets, has his own unique style. This study, title(The Manifestation of Imagination in the Poetry of Muayad Tayib: The Anthology Snow and Fire (Befr u Agir)). This study aims to examine the different ways imagination appears in his poems.

The study is important because it looks at how much

- **Publisher:** University of Sulaimani, **ISSN (Print):** 1813-0852, **ISSN (Online):** 2617-3034
- **Journal Website**<https://sjh.univsul.edu.iq/>, **Volume:** [1], **Issue:** [3], **Year:** [2026], **DOI:** [10.17656/jzsb.12555]
- **Submission Date:** [10/2/2026], **Revised Date:** [12/2/2026], **Accepted Date:** [14/5/2026], **Published Date:** [30/9/2026]

الكلمات المفتاحية: الخيال، العناصر الأدبية، أنواع الخيال، الشعر.

الفصل الأول: يتناول الجانب الاصطلاحي وتريف الخيال، كما يتحدث عن الخيال بشكل عام والخيال الأدبي، إضافة إلى خصائص الخيال وأنواعه. الفصل الثاني: مخصص لتحديد وتحليل أنواع الخيال في ديوان "الثلج والنار".